

Birkaç gün önceydi. Belediye otobüsüne binerken biletimin olmadığını anladım ve hemen benim önümden binmekte olan bir genç kıza kartını benim için de makineye okutmasını rica ettim. Belediye otobüslerinde böyle durumlarla sık karşılaşılıyor. Kız isteğimi yerine getirdi. Bilet ücreti olarak iki lira uzattım.

— *Hayır! Alamam, dedi.*

— *Niçin?*

— *Bilet 175 kuruş. 25 kuruş fazla veriyorsunuz. Hakkım olmayan 25 kuruşu nasıl alabilirim?*

Bunun üzerine ceplerimi karıştırdım ve daha ufak paraların da olduğunu fark ettim ve 175 kuruşu denkleştirdim. Bunu almaya razı edebildim.

Bu genç kızın davranışı beni düşündürdü. O bu konuda tek örnek değildi. Çoğumuz, hak etmediğimiz bir parayı ve eşyayı almak istemeyiz.

Toplum bunu “haramdan kaçınmak” için yapar. Haram, dinî bir kavram olarak görünse de o, insanlığın tarihsel birikiminden kaynaklanan bir ihtiyaca yanıt verir. Bu tip kurallar, insanın vicdanında yer etmeye görsün, hiçbir kanun ondan daha güçlü değildir.

Köylerimizde fındık toplanırken, komşu bahçeden sarkmış dallardan düşen fındıkları kendi sepetine atmayı bahçe sınırının öte tarafına atan köylüleri buna yapmaya sevk eden aynı “*Har am*”

duygusudur.

Öğretmen Okulunun birinci sınıfında (1958) bir gün okulun içindeki yolda yalnız yürürken yerde üç adet on lira buldum. Onu hemen sınıf öğretmenimize götürerek verdim. Bu parayı nasıl cebime atar ve kullanırdım? O başkasına ait bir paraydı. Sabini bulup bulamadıklarını hatırlamıyorum fakat hafta sonunda İstiklal Marşı töreninde, eğitim şefi beni kürsüye çağırdı.

Çıktım. “*Bu arkadaşınız*” dedi, “*Bulduğu otuz lirayı öğretmenine getirerek teslim etti. Bu örnek davranışı için kendisine üç kitap armağan ediyoruz.*” O yıllarda

yayımlanan çocuk kitabı Cantürk dizisinden üç kitap verdi.

1990 yılı başlarında Öğretmen Dünyası için “*Eğitimde Rüşvet*” konulu bu araştırma yapıyordum. Bazı ders kitaplarının ve ünite dergilerinin seçimi karşılığında yayıncılardan rüşvet alan okul müdürleri ve öğretmenlerin olduğu yaygın bir söylenti idi. Okullarında böyle bir şey olup olmadığını sorduğum (diyelim ki) Ayşe adlı öğretmen:

— *Çocuklarımı nasıl okutacağım peki?* diye yanıt verdi. O, aynı zamanda öğrencilerini yakında bir dersaneye yönlendirerek buradan da bir pay alıyormuş. Ayşe Hanım, çok geçmeden milletvekili oldu...

Aynı soruyu yönettiğim taşralı bir öğretmen olan Emine'nin ise yüzü gerildi. Boğazında nefret ettiği bir lokma takılmış ve bu nedenle kusmak ister gibi bir hal aldı.

— *Ay! dedi, bunu yapanlar da mı varmış!*

Yazı, derginin Şubat 1990 tarihli sayısında “*Eğitimde Rüşvet-İstemem Yan Cebime Koy*” kapak yazısıyla yayımlandı. Ne mi oldu dersiniz? Rüşvet alan ve verenlere hiçbir şey olmadı. Eğitim topluluğuna iftira etmek suçlamasıyla ben sürüldüm! Gene de bu yazının hiç faydası olmadı denemez. Bir süre sonra ünite dergileri uygulamasına son verildi.

Bugün de birçok insan gibi yolda 25 kuruş bulsam onu cebimdeki paraya katmam. Çünkü o

HARAMA EL UZATMAK

Zeki Sarıhan tarafından yazıldı.

Pazartesi, 30 Aralık 2013 16:19 - Son Güncelleme Pazartesi, 30 Aralık 2013 16:21

benim paramı kirletir. Onunla bir simit alsam boğazımdan geçmez. Çünkü o “*haram*” paradır. Gerçi dinî ahlak gibi bir de laik ahlak vardır. Yasalar laik ahlaka göre hazırlanır. Laik anlak “*iyi*” ve

“*kötü*”

“*Yanlış*”

ve

“*doğru*”

kavramlarından hareket eder. Dinî ahlakla laik ahlak zaman zaman birbiriyle de çakışır. Rüşvet ve hırsızlık bunlardandır.

Başkasına ait bir malı veya parayı zorla veya hile ile kendi tarafına geçirmek, bir çıkar elde etmek için rüşvet vermek veya almak, hem dinsel hem laik anlayışa göre ahlaksızlıktır. Bu durum en çok zenginlerde veya zenginlik hırsıyla yanıp tutuşanlarda görülür. Eğer babalarında kalmadıysa zenginlerin servetleri zaten haram veya soygunla kazanılmıştır. Ne demişler “*fazla mal haramsız olmaz.*”

Kapitalist sistem, toplumun bir kısmının dinini de vicdanını da karartmıştır.

Bunları, tahmin edilebileceği gibi, 17 Aralık günü patlak veren yolsuzluk ve rüşvet olayları nedeniyle hatırladım... Hakkı olmayan 25 kuruşu kabul etmeyen ahlakla milyon dolarlık rüşvetleri ayakkabı kutularına, yatak odalarına istif eden ahlaksızlığı karşılaştırdım. Biri halkın ahlakı, diğeri zenginlerin içinde en açgözlü dolanların ahlaksızlığıdır. Düpedüz vicdansızlıktır. Başkalarının ve devletin malına göz dikmektir. “*Beytül male*” (Maliye hazinesine) el uzatmaktır. Onların dini imanı paradır. Hiç sıkılmadan bunların üzerini örtmeye çalışan bir iktidar iflah olmaz. Yolsuzlukları, hırsızlıkları önlemek için bütün nefretiyle ayağa kalkmayan bir toplumun da geleceği aydınlık olamaz.

2013 yılı bitiyor. Bir yıllık çalışmalarımızı ve duygularımızın bir toplamını alıp kendimize ve dostlarımıza hesap veriyoruz. Size de öneririm.

2013'ÜN ENLERİ

1. En çok heyecanlandıran olay: Taksim Direnişi
2. En üzücü ölüm: Haziran direnişinde can veren gençlerin ölümü
3. En umut verici olay: Yolsuzlukların ortaya serilmesi.
4. Her gün en önce okuduğum yazar: Ahmet Hakan
5. En yakınlık duyduğum köşe yazarı: Tuna Kiremitçi
6. En kıskandığım yazar: Doğan Kuban
7. En sevdiğim şair: Özlem Sezer
8. İnsanlık için en derin iz bırakan: Mandela
9. En sempatik politikacı: Sırrı Süreyya Önder
10. En takdir ettiğim kişi: Olağanüstü enerjisinden ötürü eşim Şenal
11. En kızdığım kişi: Sigarayı bırakmadığım için kendim
12. Okuması en çok zamanımı alan kitap: Türkiye'de Sol Akımlar 2. Cilt
13. En zevk aldığım meşgale: Ezber bozucu yazılar yazmak
14. Yayımlamayı en çok istediğim kitap: Eğri Oturalım Doğru Konuşalım
15. En hayret ettiğim: Cumhuriyet Kitap Eki'nin kitaplarıma koyduğu ambargo
16. En beğendiğim film: Eve Dönüş (Sarıkamış)
17. Beni en çok meşgul eden alet: Bilgisayar
18. En merakla izlediğim program: Nationale Georgraphy Wild (Vahşi Doğa)
19. En çok görmek istediğim yer: Hakkâri
20. Hep en çok özlediğim yer: Köyüm
21. Durumuna en çok üzüldüğüm: Türkiye solu
22. En yadırgadığım: Partilerin grup toplantılarındaki bağırımlar
23. En tehlikeli girişim: Muhafazakâr gençlik yetiştirmek
24. En sevindiğim durum: Güneydoğu'da kirliliğin sona ermesi
25. En çok istediğim: Halkın empati yapmayı öğrenmesi
26. En büyük akılsızlık: Suriye'ye askerî müdahalede kraldan çok kralcı olmak
27. En ürktüğüm politikacı: Recep Tayyip Erdoğan
28. En beklenmedik durum: Batı'nın AKP hükümetine tutum alması
29. En ibret alınması gereken: Kenan Evren'in durumu
30. En güvendiğim: Büyük insanlığın ortak aklı
31. En çok görmek istediğim: Bahçedeki meyve fidanlarının büyümesi
32. En beklediğim: Bütün siyasi tutukluların özgürlüğüne kavuşması
33. En mutlu eden: İnsanlığın parlak bir geleceğine olan güven